

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ขั้นตอนของวิธีวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ ดำเนินการวิเคราะห์และตีความ

1.1 ภาคการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์และตีความจากเอกสารครอบคลุมเนื้อหา
ดังต่อไปนี้

- สภาพสังคมไทยยุคก่อนสมัยใหม่ ยุคสมัยใหม่ และยุคหลังสมัยใหม่
- พฤติกรรมของเยาวชนในยุคหลังสมัยใหม่และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมของเยาวชน
- ความเหมาะสม ของหลักอริยสัจ 4 กับการแก้ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนในกระบวนทัศน์หลังสมัยใหม่
- ปัญหาการเผยแพร่ธรรมในกระบวนทัศน์สมัยใหม่จนถึงหลังสมัยใหม่
- พุทธวิธีในการเผยแพร่ธรรมของพระพุทธเจ้ากับกระบวนทัศน์หลังสมัยใหม่
- รูปแบบการฝึกอบรมอริยสัจ 4 ที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ของเยาวชนยุคหลังสมัยใหม่

1.2 ภาคการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์และตีความจากแบบสอบถามพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังฆธรรม การนำหลักสังฆธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน เจตคติและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีฝึกอบรมธรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 รวมทั้งสิ้น 4,114 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่าง จากนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 แบ่งกลุ่มนักศึกษาแยกตามคณะ

ขั้นที่ 2 สุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากนักศึกษาแต่ละคณะ โดยจับฉลากตามสาขาวิชาเอก ให้ได้จำนวนร้อยละ 15 ของประชากรนักศึกษาแต่ละแห่ง ตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาในคณะนั้น ๆ คือ

คณะครุศาสตร์ กรุงเทพฯ จำนวน 58 คน

สมุทรปราการ จำนวน 14 คน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กรุงเทพฯ จำนวน 110 คน

สมุทรปราการ จำนวน 18 คน

คณะวิทยาการจัดการ กรุงเทพฯ จำนวน 321 คน

สมุทรปราการ จำนวน 29 คน

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรุงเทพฯ จำนวน 78 คน

สมุทรปราการ จำนวน 22 คน

รวมนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ จำนวน 567 คน สมุทรปราการ 83 คน รวมทั้งสิ้น 650 คน

2. ขั้นวิจารณ์

2.1 สังเคราะห์รูปแบบและวิธีการอบรมหลักสูตร 4 ที่สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ของเยาวชน จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารด้านกระบวนการทัศน์ปรัชญาของมนุษย์แต่ละยุค สภาพสังคมยุคโลกาภิวัตน์และหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ตลอดจนพุทธวิธีในการสอน ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังขธรรม การนำหลักสังขธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน เจตคติและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมธรรม ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

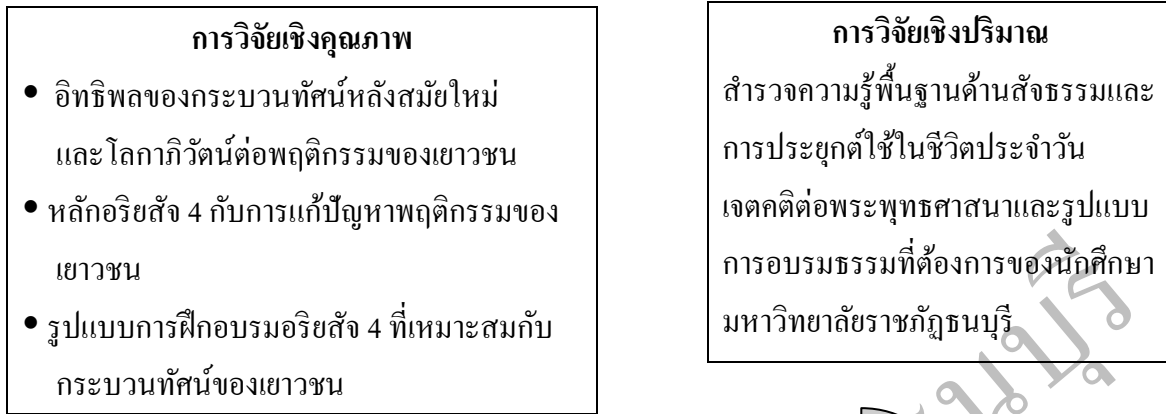
3. ขั้นวิธาน

3.1 ทดลองใช้รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมหลักสูตร 4 กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่เรียนวิชาความจริงของชีวิต 1 หมู่เรียน

3.2 ประเมินผลรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมจากผลการเปรียบเทียบ ความรู้พื้นฐานด้านสังขธรรม และการนำหลักสังขธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เจตคติต่อพระพุทธศาสนาและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการฝึกอบรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นวิเคราะห์

ขั้นวิจารณ์

สังเคราะห์รูปแบบการฝึกอบรมอริยสัจ 4 ที่เหมาะสมกับกระบวนการทัศน์ของเยาวชน

ขั้นวิธาน

ทดลองรูปแบบการฝึกอบรมกับนักศึกษา ประเมินผล ความรู้ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมที่พึงประสงค์และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการฝึกอบรม

องค์ความรู้ที่ได้

รูปแบบการฝึกอบรมอริยสัจ 4 ที่เหมาะสมกับกระบวนการทัศน์ของเยาวชน

เครื่องมือและการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย

1.1 แบบสอบถามพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังฆกรรม การนำหลักสังฆกรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน เจตคติและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรม ลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว เกี่ยวกับคณะวิชา

ตอนที่ 2 ประกอบด้วย

- ความรู้ความเข้าใจในหลักสังฆกรรมเป็นข้อคำถามแบบใช่/เห็นด้วย ไม่ใช่/ไม่เห็นด้วย จำนวน 19 ข้อ
- การนำหลักสังฆกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเป็นข้อคำถามแบบ ใช่/เห็นด้วย ไม่ใช่/ไม่เห็นด้วย จำนวน 14 ข้อ
- การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน เป็นข้อคำถามแบบใช่/เห็นด้วย ไม่ใช่/ไม่เห็นด้วย จำนวน 9 ข้อ
- เจตคติและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 18 ข้อ
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการฝึกอบรม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 7 ข้อ

1.2 แบบประเมินพฤติกรรมก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม ลักษณะแบบ ประเมิน เป็นแบบประเมิน พฤติกรรมที่พึงประสงค์ 15 พฤติกรรม คือ

- ความตรงต่อเวลา
- ความรับผิดชอบ
- การกระทำที่เหมาะสมกับกาลเทศะ
- การใช้วาจาที่เหมาะสมกับกาลเทศะ
- ความพอเพียง
- ความซื่อสัตย์สุจริต
- ความเสียสละ
- ความมีน้ำใจ
- ความอดทน
- ความสามารถควบคุมอารมณ์

- ความสุภาพอ่อนน้อม
- ความสนใจใฝ่ธรรม
- การทำงานเป็นทีม
- ความมีจิตสาธารณะ
- ความมีสติสัมปชัญญะ

การให้คะแนน 4 ระดับ คือ 4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ควรปรับปรุง

1.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการฝึกอบรม ประกอบด้วย แบบสอบถามปลายปิด ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ความพึงพอใจ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 18 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด ประกอบด้วย การประเมินผลการอบรม เกี่ยวกับ ความรู้ที่ได้รับ รูปแบบการอบรม การนำไปใช้ประโยชน์ ความต้องการเข้าอบรมครั้งต่อไป ข้อเสนอแนะอื่นๆ การวิเคราะห์พฤติกรรมตนเอง และการวางแผนปรับปรุงพฤติกรรมตนเอง

1.4 ชุดฝึกอบรม “การเจริญสติวิถีสู่การเห็นอริยสัจ 4 จากภายใน ” เป็นเอกสารประกอบคำบรรยาย ซึ่งเป็นรูปภาพ การ์ตูน คำบรรยาย และกิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วม

2. การทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาความตรง (validity) โดยการนำเครื่องมือในข้อ 1.1 - 1.4 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความสอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกฉบับเพื่อปรับปรุง และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจอีกครั้งจนมีค่า $IOC = 1$

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (reliability) ของแบบประเมิน แยกวิเคราะห์ตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

2.2.1 แบบสอบถามพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังขาร การนำหลักสังขารไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน เจตคติ และความศรัทธา ต่อพระพุทธศาสนา และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกอบรม แยกวิเคราะห์ตามลักษณะของคำถามคำตอบแต่ละด้าน คือ

- ด้านความรู้ความเข้าใจในหลักสังขาร ลักษณะของคำถาม-คำตอบแบบ ใช้/เห็นด้วย ไม่ใช้/ไม่เห็นด้วย จำนวน 19 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเที่ยงจากสูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder and Richardson 20: KR-20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = 0.7102

- ด้านการนำหลักสังขารไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ลักษณะของคำถาม -คำตอบแบบ ใช้/เห็นด้วย ไม่ใช้/ไม่เห็นด้วย จำนวน 14 ข้อ วิเคราะห์ด้วยสูตร KR-20 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = 0.7128

- ด้านการปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน ลักษณะของคำถาม-คำตอบ แบบใช้/เห็นด้วย ไม่ใช้/ไม่เห็นด้วย จำนวน 9 ข้อ วิเคราะห์ด้วยสูตร KR-20 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = 0.698

- ด้านเจตคติและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อ โดยหาค่าอำนาจจำแนก (ρ) ใช้เทคนิค 25 % แบ่งกลุ่มที่ได้น้ำหนักคะแนนสูงออกมา 25 % และกลุ่มที่ได้น้ำหนักคะแนนต่ำ 25 % หาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่า t เลือกข้อที่มีค่า t มากกว่า 1.75 มาใช้ในแบบสอบถามเจตคติ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient α) โดยใช้สูตรของ ครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = 0.701

2.2.2 แบบประเมินพฤติกรรมก่อน -หลังการฝึกอบรม ลักษณะการให้คะแนน 4 3 2 1 วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าสัมประสิทธิ์มี มีค่าความเที่ยง = 0.712

2.2.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการฝึกอบรม วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = 0.75

2.3 การสร้างและการทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม “การเจริญสติ วิธีผู้การเห็น อริยสัจ 4 จากภายใน”

2.3.1 การสร้างชุดฝึกอบรม ชุดฝึกอบรม “การเจริญสติ วิธีผู้การเห็นอริยสัจ 4 จากภายใน” ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เอกสาร ทั้งด้านปรัชญาและพระพุทธศาสนา ร่วมกับการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา แล้วสังเคราะห์รูปแบบการฝึกอบรมขึ้น จากนั้นนำไปหา ค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 รูป แล้วนำคะแนนมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ปรับปรุงแก้ไข ส่งผู้เชี่ยวชาญตรวจจนได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง = 1

2.3.2 หาประสิทธิภาพของแบบฝึกตามวิธีของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540, หน้า 496 – 497) โดยหาค่า E_1 / E_2 ดังนี้

1) แบบ 1 : 1 (แบบเดี่ยว) นำแบบฝึกไปทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังเรียนวิชาความจริงของชีวิต จำนวน 1 คน เป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปานกลาง แล้วหาค่า E_1 / E_2 ได้ 72 : 72.67 นำไปปรับปรุง

2) แบบ 1 : 10 (แบบกลุ่ม) เลือกนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียน เก่ง – กลาง – อ่อน 10 คน นำแบบฝึกไปทดลอง หาค่า E_1 / E_2 ได้ 78 . 67 : 81 นำไปปรับปรุง

3) แบบกลุ่ม (ภาคสมทบ) นำแบบฝึกไปทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังเรียนวิชาความจริงของชีวิต จำนวน 42 คน ในภาคเรียนที่ 1/2553 เป็นเวลา 1 ภาคเรียนคำนวณค่า E_1 / E_2 ได้ 82.33: 84.33 เกณฑ์ของประสิทธิภาพคือ 80 / 80

การดำเนินการสอน

ดำเนินการทดลองกับนักศึกษาที่กำลังเรียนวิชาความจริงของชีวิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 58 คน ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียม

1.1 สังเกตและบันทึกพฤติกรรม ในขณะที่นักศึกษาเรียนวิชาความจริงของชีวิตตามปกติ เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ให้ทำแบบสอบถามพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสังขาร การนำหลักสังขารไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน เจตคติ และความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา เพื่อเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน (pre-test)

1.2 สอนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธประวัติและหลักสังขาร เช่น ไตรลักษณ์ ชั้น 5 อริยสัจ 4 ใช้เวลา 2 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง โดยครั้งแรกให้ชมภาพยนตร์เรื่อง พระพุทธเจ้า แล้วเข้ากลุ่มอภิปรายหลักสังขารที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ และการใช้หลักอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2. ขั้นฝึกอบรม

2.1 ฝึกปฏิบัติการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวและการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ฝึกดูกาย ดูจิต ใช้เวลาในวันหยุด 1 วัน

3. ขั้นต่อเนื่อง

3.1 ทำกิจกรรม การเจริญสติในชีวิตประจำวันและกิจกรรมกลุ่ม การดูกาย เคลื่อนไหว ดูใจนึกคิด ต่อเนื่องกัน 6 ครั้ง

4. ขั้นประเมินผล

4.1 เปรียบเทียบความรู้พื้นฐานด้านสังขาร การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังการฝึกอบรม

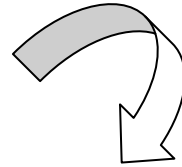
4.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก่อนและหลังการฝึกอบรม

4.3 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการฝึกอบรม และผลลัพธ์ที่ได้จากการเจริญสติ

รูปแบบการฝึกอบรม

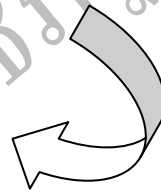
1. **ขั้นเตรียม** : 1.1 สังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ขณะเรียนปกติก่อนการอบรม 5 ครั้ง
บันทึกตามแบบบันทึกพฤติกรรมและวัดความรู้พื้นฐาน

1.2 ชมภาพยนตร์เกี่ยวกับพระพุทธประวัติและอภิปรายหลักธรรม เช่น ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 (ใช้เวลาในชั่วโมงที่สอน 2 ครั้ง ๆ ละ 3 คาบ

2. **ขั้นฝึกอบรม** : ฝึกปฏิบัติการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว และการร่วมกิจกรรมกลุ่ม การฝึกดูกาย ดูจิต ใช้เวลา 1 วัน

3. **ขั้นต่อเนื่อง** : กิจกรรมการดูกาย ดูจิต การเจริญสติในชีวิตประจำวัน ต่อเนื่อง 6 ครั้ง

4. **ขั้นประเมินผล** : แบบเทคนิคสามเส้า (Triangulation)
4.1 ประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์
4.2 ประเมินความรู้ความเข้าใจหลักสังฆกรรม การนำไปใช้และเจตคติต่อพระพุทธศาสนา
4.3 ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการฝึกอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกแบบสอบถาม (เครื่องมือชุด 1.1) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 650 คน
2. ทดสอบความรู้ด้านสังขธรรมและการนำหลักสังขธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน และเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ก่อน – หลัง การฝึกอบรม
3. บันทึกผลและให้คะแนนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก่อน – หลัง การฝึกอบรม
4. แจกแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการฝึกอบรมและผลที่ได้จากการเจริญสติ ทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ด้านสังขธรรม การนำหลักสังขธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน และเจตคติต่อพระพุทธศาสนาโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับสังขธรรม การนำหลักสังขธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชนและเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ก่อน – หลัง การฝึกอบรม โดยใช้ t – dependent – test
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก่อน – หลัง การฝึกอบรม โดยใช้ t – dependent – test
4. วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ การฝึกอบรมและผลจากการเจริญสติ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์และสรุปความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิด